

Kis

LART

IRODALMI FOLYÓIRAT

CSILLAG TAMÁS

Kiütési pontok

Kiütési pontok vannak az arcon,
az enyémet mégis csókra tartom,
mert kell szeretni illat, az a kölni,
s bátorság is hozzászelídül

a nőhöz, aki rajtad végleg átlát,
aki elnyomja a cigarettád,
aki a tévén össze-vissza kapcsol,
és kurvára haragszol rá akkor,

s szereted érte, ha tudja a kávéd,
ha elmegy kavarni kiskanálért,
hogy tőle egyre szelídebb verset írsz,

hogy nem fáradt érted, ha este tíz,
tudni vél, ha válnál, fogja a kezéd:
tulajdonképp önmagadért szeret.

Németh Dezső

Menekül a hold

(versciklus)

Ahol a hold lakott

Háború

Valaki lehajolt a földre,
valamit motyogott.
Szeméből könnye potyogott
egy eldobott rohamsisakba,
ahol a hold lakott -
Azután tétova mozdulatot tett,
kereste, ami elveszett:
egy páncélozott katona szívét.

Lámpásunk a hold

Menekülők

Üzentek: ma érkezünk, várjatok!
Bombázott szívünkkel menekülünk.
Lámpásunk a hold.
Iránytűnk a betlehemi csillag.
A határon könnygáztól könnyezünk,
hanggránáttól rettegünk...
A fák ingatják fejüket.
A bokrok rejtegetnek.
Vannak itt emberek?
Szóljon valaki!

A hold vendégei vagyunk

Befogadók

Valaki kinyitotta az ajtót.
Akárki volt, vendégeket várt.
Az udvaron hideg szél vonult,
csak az éjszaka gyújtott lámpát.
Megérkeztünk.
A hold vendégei vagyunk:

fényudvarában elszállásolunk,
és emberekről álmodunk.

Bamba a hold tekintete

Közömbösek

Törvénytelenített ember lép,
a kerítés húsába tép.
Asszony ölében gyermek zokog...
Nem találjuk a szívünket,
pedig ékszereket rejtettünk bele,
az égre nézünk:
bamba a hold tekintete.

Előjönnek

Ellenkezők

Előjönnek a sáрозók;
a szócsővel kiáltozók.
Előjönnek a kiátkozók,
a gyűlölködők,
akik semmit sem hoznak,
de mindenhol visszhangoznak.

Ködidőnk asztalánál

Az örök csendben,
te leszel bennem
a lélekvirág.
Megépítem
a vágyott mennyországot,
ahol együtt élhet a család -
Körülálljuk az asztalt, imádkozunk,
te, én és a gyerekek:
a fehér szellemek,
és e semmiben újból
szerelmet vallok Neked.

Zajác Edina

Téged sírlak

Beledermedtél dióbarna szemeimbe,
akár csillogó,
könnyű ólomcseppek.
Téged sírlak a sértődések törékeny gyűrűjébe,
és a földöntúli kergetőzések fénye is te vagy.
Még felém sem fordultál,
már akkor vágytam csókolni szigorú homlokodat.

Te vagy

Te vagy nekem a suttogó világ,
az egyetlen teljesség,
és a bennem tornyosuló összevisszaság.
Hiányod vad lobogása éget,
elárvult lelkünkben meghunyászkodik a sírás,
míg rejtőző tarkómra leheled
a tompafényű holdcsipkéket.

A halál fekete libegőjén

Nézem a teret, a hintát,
anyám szívének meghasadását,
a hófehér krizantémokat arca helyén,
ahogy elszállnak álmaink
a semmi ezüstködén.
Fodros ruhás angyalok hívnak,
gyere...
Milyen hatalmas a halál játszótére,
s míg térdei közül el nem enged
az utolsó törvény,
csak ringatózunk fekete libegőjén,
anyám és én.

Sinkó Adrienn

Hexameterek forralt borral

Hamvas Béla emlékére

Vadkacsa-röptű alkonyok érnek, nyújtjuk a percet,
hogy ne siessen még a Halálnak Angyala értünk.
Langyos a kályhánk már, bent álmunk kis tüze perceg,
várja a hős lobogást: vegyük érte a kardunk, vértünk.

Kék lábosban a bornak bíbor gyöngyei gyűlnek,
örvényében a régmúlt életeink kavarnak,
benne a szegfűszeg s a fahéj aromái vegyülnek,
érezik kristályos megváltását a cukornak.

Hadd higgyük: tényleg megleltük már a "valódit",
és eldobtuk a "látszót", bögrénkből igaz ember
néz ránk vígan, bölcs arcán a Bor Angyala hódít,
és a Halálé megtorpan, közelíteni nem mer.

Hexameterek az Időre

Körbeölel kusza láncom, mit szabad-asszociáltam
(csüngsz Te is egy kicsi szemben, fém-erejű karolásban).
Képet idéz fel az illat, ízt egy távoli dallam,
rozsdaszagú zsebeimből csörren elő mind sorban.

Nincsen idő, csak a maszkok: számtalan arca a Mostnak,
végtelenített számlap, mit mutatók letaposnak.

Emberi értékünket méréssel bizonyítjuk,
mit megfogni se bírunk: számokká alakítjuk.
Szétdaraboljuk folyton törtekké az Egészet,
s részenként kaparászuk, míg beköszönt az enyészet.

Nincsen idő, csak a maszkok: számtalan arca a Mának,
láncszemeink körülöttünk mindig Most muzsikálnak.

Győrvári József

Feltámadás

A szülei ott hagyták. Valami fontos dolguk volt éjszakára, ahova őt nem vihették magukkal. Nem árulták el, mi az, de tényleg lényeges lehetett, mert órákon át készülődtek. Főleg anya. Anyát már rég nem látta ilyen izgatottnak. Az egész szekrényt kirámolta, és ha valaki szólt hozzá, mintha nem is hallotta volna.

Amikor kitették az autóból, azt mondták neki, nincs mitől félnie, de ő tudta, hogy az nem igaz. A temető tele volt rémisztő dolgokkal. A nap pedig már bukott le a horizonton. Az árnyékok nőttek, megélénkült a szél. A sötétség készült megszállni a földet. Szinte érződött a hűvösödő levegőben, ahogy a szörnyei éledtek.

Még akkor is bámult a kocsit után, amikor az már rég kikanyarodott a főútra és eltűnt a dombok mögött, amerre a kisváros házai sokasodtak. Egészen addig állt úgy, amíg az öregember le nem lakatolta a nagy rozsdásodó vaskaput, majd meg nem indult felé a földúton. Amikor melléért, a kezéért nyúlt. Ő felnézett rá és félre billentett fejjel csivitelte:

– Mi lesz vacsorára, nagyapa?

A paplak nem messze állt a temető főbejáratától. Egy óriás tölgyfa susogó lombsátra borult fölé. Csinos kis ház volt kívül is, belül is. Abban lakott az idős temetőőr egyedül, amióta a feleségét elvitte a kórság. Az unokája ritkán vendégeskedett nála, s főleg nem éjszakára.

Kellemesen telt az idő a lámpafényes szobában. Az asztalon a vacsora maradványai heverték szerteszét. Az ételek

csatátvesztett seregeinek maradványai szétszóródtak a kockás terítőn. A lekváros üveg csak félig ürült ki, ezért számolhatott azzal, hogy része lesz a következő ütközetben is. A vaj szélei sötét sárgára érlelődtek a műanyag tartóban. Egy másik darabkája a kés pengéjét tapasztotta az abroszhoz. A fonott kosárából két szelet kenyér lesett ki a konyharuha alól. Kis piros foltok jelezték, ahol a paradicsom vérzett el a paprika csújára mellett. Az üres poharak és az összekent morzsás kistányérok tették teljessé a csendéletet.

Az ízek még friss emlékként éltek a szájban. A kinti sötétség távolinak tűnt. A zárt ajtó kívül tartotta a rémségeket. Nagyapa közelsége biztonságot nyújtott. Legalábbis a barna hajú kislány úgy találta.

A férfi az asztallapra támaszkodott, úgy segített gyöngülő lábainak felemelkedni a székről. Közben a szemüvege fölött a gyerekekre pillantott. A háttámláról leakasztotta a kiskabátját. Többszöri próbálkozásra beletalált a másik ujjba is a háta mögött. A mozdulatai már nem következtek olyan természetes folyamatossággal egymásból, mint fiatalember korában. Megállt a bejárat felé menet és újra a kicsire nézett.

– Megyek az esti körutamra, kis unokám. Velem tartasz?

Az apróság megszeppent. Oda ki? Dehogy!

– Ű-ű – rázta a fejét. Ösztönösen összébb húzta magát félelmében, de a nagyapja nem erőltette a dolgot. Bólintott és fordult ki a nyikkanó ajtón. Amíg kiment, kintről a sötétség egy kis darabkája besurrant.

Vilmácska egyedül maradt. Az előbb még barátságos szoba hirtelen megválto-

zott. Gonosz árnyékok leselkedtek mindenhonnan: a kancsó horgas orra, a fogas görbe csápjai, a szakadt lámpabúra egyfogú vi-gyora és a nagykabát fejnélküli emberalakja. Az apróság leugrott a kopott, nyikorgó he-verőről.

– Nagyapa! – rohant neki az ajtónak. – Várj! Én is megyek.

Kitoppant a ház elé. Jobbra-balra kapkodta a tekintetét, vajon a felnőtt merre indulhatott. A telihold sejtelmes fehérítő köntösbe bugyolálta a világot. Fényénél hamar meglátta a hórihorgas alakot, aki a szűk ösvények egyikén ballagott a sírok között.

A szél felsírt, a levelek választ zizegtek rá, ágak reccsentek és árnyak suhantak. Vilmácska magánytól való félelme felülke-rekedett az elsötétülő temető okozta riadalmon. Lélekszakadva szaladt a félhomályban. Nem nézett se jobbra, se balra, csak kapkodta a lábait, hogy minél hamarabb nagyapa óvó karjai közé bújhasson.

Mindössze pár méter választotta el az idős embertől, amikor az furcsa pózba merevedett, és valahova maga elé meredt. Vilmácska megtorpant. Jaj! Mi történhetett?

Az öregember lassan oldalt lépett és óvatosan felvett egy karnyi vastag faágat az út melletti fűből. Utána visszaállt az előző várakozó testtartásába. Vilmácska piszenszeni sem mert, de a védelmezőjétől távol maradni sem. Lábujjhegyen odasettenkedett mellé. Mindennél jobban vágyott az érintésére. Az öreg ráncos keze azonban a botot markolta, ezért a kislány a lábát ölelte magához. A nadrághoz szorított arccal bámult arra, amerre a férfi is.

Hiába meresztette a szemét, eleinte nem látott semmi különöset.

Egyszer csak megmozdult a föld!

Igen! Maga a talaj mozdult. Repedezett több irányba. A fűszálak táncolni kezdtek fölötte. Rövid szünet következett, majd megint kezdődött. Kis pukli lett, a hasadatok tovább futottak. Mindez többször megismétlődött. A pukli dombocskává nőtt és lassan teljesen kifordította a közelében levő fűcsomókat. Apró rögöcskék gurultak a tetejéről újra és újra lefelé.

Vilmácska szíve a torkában dobogott. Hallott már a feltámadásról, sírokból előmászó hullákról. Zombikról, akik ellen az ember tehetetlen. Nem tudja megölni őket, hisz eleve halottak.

A fejében mindenféle szörnyűségek kavargtak. Moccanni sem bírt a rémület-től. Tágra nyílt szemekkel várta a szörny előtörését a mélyből.

A halom tovább emelkedett. A szél Vilmácska arcába csapott. Néhány hajtincset is odasodorta.

A kislány érezte a magához szorított láb izmának megfeszülését, amint az készült az ugrásra. Fölfogta, hogy itt az idő. És teljes szívéből hitte, hogy nagyapa tudja, mi a teendő.

Az öregember lassan odanyúlt, lefejtette a lábáról a gyerekeket. Miközben hátrébb tolt a kislányt, végig előre figyelt.

Akkor valami fekete bukkant elő a föld alól. Vilmácska sikkantott.

A vénember a fahasábot lendítve meglódult. Közben elkurjantotta magát. Azzal próbálta köszvényes ízületeit frissebb mozgásra sarkallni.

– Hej! Mindent kitúrnak ezek a fránya vakondok!

T. Ágoston László

Vérrokonok

Nagy Miska alig múlt tizenhét éves azon a télen, amikor megjelentek a Tisza menti kis falu határában a szovjet felde-
rítők. Lóháton jöttek, dobtáras géppisztoly
lógott a nyakukban. Apró, ferde szemük
félénken pásztázta a környéket. Bal kezük
a kantárszáron, a jobb meg a fegyver rava-
szán, hogy bármelyik pillanatban kiröpít-
hessék a tárban pihenő hetvenkét golyót
bárkibe, vagy bármibe, ami mozdul, vagy
akár csak gyanús.

A gimnáziumban, ahol éppen érettsé-
gire készült a fiú osztálya, különös hírek
keltek szárnyra ezekről a félelmetes elő-
őrökről. Felgyújtott tanyákról, megerő-
szakolt lányokról, asszonyokról, szurony-
nyal felhasított hasú gazdákról szóltak a
rémtörténetek.

– Mi valamennyien ősi magyar csalá-
dok fiai vagyunk – mondta Miska a bará-
tainak. – Kutya kötelességünk, hogy
úriemberként megvédjük lányainkat,
aszonyainkat, megvédjük a hazánk földjét
akár az életünk árán is. Nem olyan nagy
dolog manapság fegyvert szerezni. Az
érettségi megvár bennünket. Aki velem
tart, tegye föl a kezét!

Ma már lényegtelen, hány kéz lendült a
magasba. Tény, hogy néhány nap múlva a
tankok is bevonultak a kisváros főterére, s
harmadnap a fél osztály fogolyként ült a
városi börtön celláiban. A vád szovjet elle-
nes összeesküvés, fegyveres ellenállás
szervezése volt ellenük. Néhányukat
kimentették a befolyásos szülők, rokonok,
mások meg azt hangoztatták, hogy a Nagy
Mihály, ő volt a felbujtó, tulajdonképpen

már nem is tudják mire.

Jött néhány vallatótiszt, elcsattant
néhány pofon, aztán egy marhavagonban
találták magukat. Irány a láger, Szibéria.
Sokáig csattogtak a sínen a vonatkerekek.
Aztán újra egy törvényszéki tárgyaló-
teremben találták magukat fényesre suvic-
kolt csizmák, aranyos vállapok, csilingelő
kitüntetések között. Orosz szavak. Csak az
ítéletet fordították magyarra: tizenhét év
kényszermunka. Fellebbezésnek helye
nincs.

Keserves napok, reményvesztett évek
következtek a hatalmas barakkvárosban.
Talán maga a láger parancsnoka se tudta,
hány ezer ember reszket, sír, zokog az
emeletes fapriccseken, s hányféle nyelven
száll fel az esti takarodó után az ég felé az
ima, vagy az átok. Honnan is tudhatta
volna, hiszen a temetésre kirendelt rabok
alig győzték elföldelni a negyven fokos
fagyban fekete gránittá fagyott társaikat, s
különben se kérte számon senki a foglyok
életét. Olykor maguk a rabok is letagadták
a halottakat, mert amíg ki nem derült a
dolog, felvehették, és eloszthatták az élők
között a holtak élelmiszer adagját. Akkor,
és ott, életet menthetett minden falat
kenyér.

Nagy Miska erős fizikumú, sportos
alkatú legény volt. Nem esett nehezére fel-
venni a versenyt az elcsigázott, beteg, a
lövészárkokban agyongyötört, remény-
vesztett társaival. Olykor még ki is segí-
tette némelyiküket, aki nem tudta teljesí-
teni a megszabott fakitermelési normát. Ők
meg egy-egy falat kenyérral viszonozták a
szívesességét.

Történt egy napon – ez már a rabság
második esztendejében volt –, hogy éppen
egy meredek domboldalon irtották az

erdőt. Nemcsak magyarok, orosz és német foglyok is dolgoztak azon a területen. Többnyire elkülönült csoportokban, mert a németeket még csak-csak elviselték vala-hogy, hiszen mind idegen földön voltak, bár túlzás lenne azt állítani, hogy szerették őket. Az oroszokat viszont kifejezetten utálták. Eleve ellenséggént tartották számon őket, s kegyetlen, barbár, sunyi és buta embereknek gondolták őket. Azt ta-pasztalták, hogy parancsszóra bármire képesek, akik közt bikacsökkal jár a nacsalnik, mint disznók közt a kondás, és szó nélkül tudomásul veszik, ha bárkit agyonvernek közülük ott a helyszínen, a szemük láttára. Nem is voltak hajlandók egy büdös szót se megtanulni ezen a nyelven. Ponto-sabban csak a davajra mozdultak, mert azt általában pofon, puskatus, vagy csizmarúgás követte.

Szóval, ahogy ott döntögették a hatalmas fákat a hús fokos fagyban a meredek domboldalon, az oroszoknál súlyos baleset történt. Egy hatalmas fenyő nem arra dőlt, amerre szerették volna, és telibe találta az egyik fiatal favágót. Óriási ribillió támadt. A rabok segítségért kiabáltak – ki-ki a saját nyelvén –, az őnök azonnal lövöldözni kezdtek, a lágerben félreverték az ebédosztó harangot... Végül befutottak a felcserek egy rozzant szánkóval, föltették rá a szerencsétlen, sok sebből vérző embert, és elhajtottak a gulág kórháza felé. Az őnök visszaparancsolták a rabokat a munkájukhoz és megkönnyebbülten rágyújtottak. A foglyok meg elkönnyvelték magukban, hogy egy emberrel megint kevesebb.

A kórházban magyar fogoly orvosok is dolgoztak. Hozzájuk került ez a Misenyka nevű, szétroncsolt testű fiatalember. Akik látták csak a fejüket csóválták... Hiába a jó

sebész, ha se gyógyszere, se műszere nincs az operációhoz. A tábori kórház nem az ilyen életmentő műtétekre való...

– Megcsináljuk – mondta ki a végső szót a magyar sebészek főorvosa. – Vér kell a műtéthez. Sokat vesztett szegény. Ritka vércsoport, válasszátok ki a rabok közül a megfelelőket!

Igy került a véradók közé Nagy Miska is.

– Még hogy én adjak vért egy szemét orosznak, aki leigázta a hazám földjét? Aki megölte a barátaimat, megerőszakolta az asszonyainkat, aki miatt tizenhét évet kell raboskodnom? Az én vérem csörgedezzen az ő ereiben? Soha! Inkább a hóra eresztem.

– Egy hétig fölmentünk a munka alól – mondta az orvos. – Dupla porciót kapsz, és lehet, hogy még a szakadt bakancsodat is kicserélik...

– Inkább fagyjon le a lábam, haljak éhen, de egyetlen csepp vért se adok neki!

– Aludj rá egyet, fiam, csak reggel kezdjük az operációt!

Sokáig forgolódott az emeletes fapricsczen Nagy Miska. Agyában sebesen száguldoztak a gondolatok. Apjára, anyjára emlékezett, a rég látott barátokra, az édes mosolyú tiszai lányokra, akiket talán soha nem láthat többé. Álmában a Tisza partján sétálgatott. Talán éppen randevúra várt, amikor a nádasból hirtelen elé lépett egy férfi. Hosszú haja volt, és szakálla. A köpenye – mert mi mást viselhetett volna a lágerben – a földig ért. Úgy rémlett, mintha már látta volna valahol, valamikor...

– Szeresd felebarátodat, mint önmagadat! – Mondta, és áldásra emelte a kezét.

– Már te is ezzel kezdted, Uram? – Gondolhattam volna, hogy téged is

megkörülékeznek az orvosok – próbálta meggyorsítani a lépteit Miska. – Hogy lehetne ez az ember az én felebarátom, amikor az övéi feldúlták az országot, elvették a szabadságomat, és lehet, hogy elveszik az életemet is? Csak egyetlen okot mondj, miért ne gyűlöljem őt, Uram!

– Ő épp úgy az én Atyám gyermeke, mint te vagy.

– Ezek, az ördög fattyai...

– Én se kérdeztem, a keresztfán kifeszítve, kiért hullatom a véretem. És ne feledd, hogy amit megcselekedtél eggyel az én legkisebb atyámfiái közül, azt velem cselekedted.

– Miért pont neki kell adnom, Uram?

– Mert éheztem és ennem adtatok, szomjaztam, és innom adtatok, jövevény voltam, és befogadtatok, mezítelen voltam, és felruháztatok, beteg voltam, és meglátogattatok, börtönben voltam, és eljöttetek hozzám. – Ezzel befordult a nádnyíladékba és eltűnt a szeme elől. Hiába hívta, nem jött vissza, nem szólt többet.

Másnap reggel Nagy Mihály elítélt veradásra jelentkezett a kórházban. A műtét sikerült, s fél év elteltével csupán egy kis járáshiba emlékeztette Mihail Baraskovot a rosszul dőlt fenýőre. Az erdőirtásra alkalmatlannak nyilvánították az orvosok, de a kirótt büntetést le kellett töltenie. A tábor nem rég kinevezett új parancsnoka kijelölte az éppen akkor megnyílt könyvtár vezetőjének. Végtere is tanárember volt ez a szerencsétlen, aki egy Komszomol gyűlésen elejtett néhány mondatáért került a gulágra.

Mísa megkereste Miskát, aki immár verrokona lett, és kieszközölte, hogy hente néhány estét a könyvtárban tölthesse. Oda akkor már dupla adag tűzifa

jutott, és a konyhások is hoztak egy-két szelet kenyeret, olykor még egy konzervet is a zubbonyuk alatt. Eleinte nehezen értettek szót egymással. Kézze-lábbal magyaráztak, meg rajzolgattak, mert a könyvtárba papír, meg ceruza is jutott. Miskának ügyes keze volt, ragyogó portrékat, karikatúrákat rajzolt róluk, meg az őreikről is. A parancsnok portréja különösen jól sikerült. Olyannyira, hogy jutalmul fölmentette az erdei munka alól. Cserébe egész nap rajzolni, festenie kellett. Azt is megengedte, hogy nyári estéken körbeüljék a tüzet, és dalolgassanak. Miről énekelhet a gulágon egy fogoly orosz legény? A zúgó Léna folyóról, Lénáról, a távoli kedvesről, meg a nagy orosz sztyepéről. Miska is velük énekelt, velük hullatta a könnyeit a kanyargó Tiszáért, a Tisza menti rekettysért, meg a Tisza parti lányokért. Közben lassan csiszolódtak az orosz szavak is.

Mihail Baraskov tanárember volt. Elhatározta, hogy nemcsak a szóra, a betűvetésre is megtaníja a magyart. Néhány hónap elteltével Nagy Miska Puskin meg Lermontov verseket olvasott, sőt el is szavalta őket orosz barátainak.

Egy nap hozták a hírt, hogy meghalt Sztálin, a nagyvezér, fölszámolják a táborokat, mindenki mehet, amerre lát. Az életben maradt hadifoglyokat újra betelepítették a marhavagonokba, s elindították hazafelé. Igen ám, de Miska nem volt hadifogoly, őt politikai elítéltként tartották számon, s mint ilyet, a szocialista magyar állam nem fogadta be. No, de orosz állampolgár se volt, nem kaphatott útlevelet.

– Ott laksz majd nálam, míg rendeződnek a dolgaid – mondta Mísa, és magával vitte egy orosz kisvárosba, ahol lakott.

Miniszterekkel, párttitkárokkal leveleztek, de az ügyben senki nem akart állást foglalni. Közben a magyar fiú kitanulta a faesztergályos szakmát, és egy kis bútorgyárban dolgozott.

Évek jöttek, évek mentek. Közben Magyarországon vérbe fulladt a forradalom, de Miska erről is csak az újságokból értesült. Már azt hitte, hogy mindenki megfélemlített róla, amikor egy nap a pecsétes borítékból kihullott az útlevele. Végre indulhatott haza.

Sokan emlékeztek még rá a Tisza menti kis faluban. A Nagyék fiára, aki valamiféle összeesküvésbe keveredett. Azt beszélték, hogy az oroszok vitték el, azóta senki se hallott róla. Ő lenne az, ez a szakállas, mogorva ember? Jobb lesz óvatosan bánni vele. A párttitkár, aki egykor osztálytársa volt, kezét se fogott vele, de mivel a megyei főnöke mondta, szerzett neki munkát a bútorgyárban. Ott majd szemmel tartják.

Éveken át ragasztgatta a bútorlapokat, esténként meg régi orosz költők verseit fordítgatta. Csak úgy szórakozásból, meg a régi barátokra emlékezve.

Egy nap valami szovjet küldöttség látogatott a gyárba. Be se jelentették őket előre, így aztán senki se volt, aki fogadhatta volna a delegációt.

- A Nagy szaki a présműhelyből... - csapott a homlokára a művezető. - Évekig kint volt, biztosan tud még valamit oroszul.

És Nagy szaki folyékonyan beszélt oroszul, gond nélkül fordította a párttitkár elvtárs szövegét, még a műszaki kifejezések se okoztak neki gondot. Az üzemlátogatás után volt egy kis fogadás. Vodka, pezsgő, miegymás. Neki is koccintania kel-

lett. Ettől persze előbújt belőle a kisördög. A második pohár után elkezdett Lermontov verset szavalni. Az igazgató megkérdezte, tudja-e magyarul? Tudta. A párttitkár meg - nem tudni, hányadik pohárka után - följajánlotta, hogy november hetediké tiszteletére vállalati támogatással kiadják Nagy elvtárs orosz versfordításait.

A könyv megjelent. A párttitkárt kitüntették, Nagy elvtárs meg a gyári könyvtár vezetője lett.

Abban az időben még elküldték az írókat tanulmányútra egy-egy gyárba, hogy tanulmányozzák a dolgozó nép életét, és abból merítsenek ihletet. Így került a gyárba Peregi az író, és elolvasta a könyvtáros fordításait. Olyannyira megtetszett neki, hogy fölküldetett egy példányt az írószövetségbe, ahol éppen egy díjkiosztó bizottság ülésezett. Ott, nyomban fölterjesztették József Attila-díjra, és felírták a nevét a Népek Barátságáért delegáció névsorába.

Nagy Mihály csak kapkodta a fejét, úgy istenigazából nem is értette, mi történik vele. Mire észbe kapott, már ott lépdelt a Kreml folyosóján, mellén a Népek Barátságáért Érdemrenddel. A fogadáson meg ott mosolygott, s poharát koccintásra emelte Mihail Baraskov miniszteri főtanácsos.

- Látod, Miska - mondta - ha nem történik velem az az ostoba baleset, soha nem ismertük volna meg egymást, s talán ma se ismernéd Lermontovot.

- Lehet - bólintott rá Nagy Mihály - de ha azon az éjszakán nem szólít meg Jézus, soha nem adtam volna neked a véretem.

Branczeiz Anna

Dialogikus monológ

Gondolatok Dosztojevszkij „Feljegyzések az egérlyukból” című regényéről

Tanulmányomban Dosztojevszkij *Feljegyzések az egérlyukból* című regényét¹ veszem górcső alá. A bahtyini dialógus fogalomból kiindulva azt vizsgálom, hogy mennyiben tekinthető a regény, főképp az első része dialogikusnak. Amellett foglalkozom állást, hogy bár problémás a bahtyini dialógus szóhasználat, a dialogikus jelző más módon is használható az amúgy klasszikus értelemben vett monologikus regényre, némi módosítással, finomítással, nem bahtyini értelemben. Tanulmányom első részében írok a nézőpont kérdéséről (hangsúlyozva ezzel a regény monologikus voltát), majd ezután térek ki részletesen a monologikusság-dialogikusság kérdésére.

„Dosztojevszkij már első kisregényében [ti. a *Szegény emberekben*] a hősnek adja át az elbeszélői szerepkört”² – írja Király Gyula. A *Feljegyzések...* című regényben valamilyen módon ugyanez történik, hozzátéve azt, hogy a hős nemcsak hogy átveszi az elbeszélői szerepkört, de egyben egyes szám első személyben, önmagáról ír. Ezzel részben összefüggésben áll az, hogy Kovács Árpád, aki részletesen elemzi a *Feljegyzések...* című kisregényt, az első rész narratív jellegét emeli ki, míg a második részről visszaemlékezésnek szól.³ Hasonlóan az én-re, a személyességre helyezi a hangsúlyt Bahtyin megállapítása, miszerint „Dosztojevszkij számára sosem az a fontos, hogy

mi hőse a világban, hanem elsősorban az, hogy milyen a világ a hősében, és milyen a hős önmaga szemében”.⁴ És miként számolt Dosztojevszkij kapcsán, úgy a *Feljegyzések...* ennek a személyes jellegnek jó példája lehet, feltéve, hogy erőteljesen szubjektív.

Már a cím is sugallja, hogy milyen regényt olvashatunk majd (naplószerűt vagy még inkább: önvallomás jellegűt). A „feljegyzések” szó nem mond még semmit, az a kérdés, hogy mi lehet az „egérlyuk”, relevánsabb. Rögtön a szöveg elején vannak utalások arra, hogy a regény elbeszélője egy zugban él, amely megfellelthető a „lyuknak”. Az, hogy az egér maga az elbeszélő, kiderül abból, hogy amikor a harmadik fejezet elején az egérről beszél (úgy tűnik eleinte, hogy nem magára vonatkoztatva) megemlíti a negyven esztendő, ezzel pedig visszaül a regény elején megvallott korára: „most negyvenéves vagyok”. A címben szereplő egérlyuk tehát lehet fizikai értelemben a zug, ahol él ő mint egér, átvitt értelemben azonban az elbeszélő saját belső világaként is értelmeződhet.

Azontúl azonban, hogy a cím erre utalhat, regény kezdése is ráerősít arra, hogy önvallomásként, a későbbiekben pedig belső monológként értelmezzük a szöveget. „Beteg ember vagyok...” – indít a regény hőse, majd az első fejezet végén le is szögezi: „Így hát én magamról fogok beszélni.” És valóban: az egész regény az én-ről szól, az érzéseiről, gondolatairól, benyomásairól, történetéről. E belső, énközpontú nézőpont mellé még monologikus elbeszélésmód érvényesül a

szövegben. Alapvetően ugyanis egyértelműen egy klasszikus értelemben vett belső monológot, tűnődést olvashatunk az egész regényben, legalábbis az első részben, a második részben („mise en abyme”-szerűen) egy elbeszélésre bukkanhatunk az elbeszélésben, ahol már „történik” valami, dialógusok is vannak. Bahtyin szerint Dosztojevszkij regénye azonban mégis a dialogikus regény egyik példája.

Dosztojevszkij regényében három szinten valósul meg a dialogikus jelleg: egyrészt klasszikus értelemben véve a második részben, másrészt (bahtyini értelemben) az első rész monológjában, illetve az első és a második rész közötti viszony is értelmezhető úgy, mint a két rész dialógusa. Tanulmányomban mindennek előtt az első részben megvalósuló dialogikussággal foglakozom, azzal, hogyan lehet egy monológ mégis dialógus. Bahtyin írja, látszólag teljes ellentmondásban a regény szerkezetével, hogy „az odulakó vallo-másában mindennek előtt a végletekig kiélezett belső dialogikusság nyűgöz le: a szó szoros értelemben nincs benne egyetlen monologikus meghatározottságú, fel nem bontott szó sem”.⁵

Bahtyin kijelentésében a hangsúly a „belső”-n, de még inkább a „fel nem bontott szó”-n van. Mert miért tekinti valójában dialogikusnak Bahtyin ezt a különben határozottan klasszikus formájú monológot? Az egyes szavakban, illetve a hős egyes szavai, kijelentései között megvalósuló „párbeszéd” miatt. Bahtyin ugyanis - miként S. Horváth Géza találóan sum-mázza Bahtyin dialogikusságról alkotott elméletét -, „a külső, kompozicionálisan

megjelenített dialógust (a személyek párbeszédét) megkülönbözteti a belső dialógustól”⁶, amely inkább a regény nyelvében valósul meg. Bahtyin szerint egy szó önmagában is lehet dialogikus, jó példa erre az „alma”, amely hozzákapcsolódó konnotációival (az ország almája, a bűnbeesés bibliai történetének almája stb.) válik dialogikussá. Ennek fényében is érthetővé válik, miért írja Bahtyin a Dosztojevszkij-regény kapcsán, hogy abban „nincs egyetlen szó sem, mely beérné pusztán önmagával és a tárgyával, azaz nincs benne monologikus szó”⁷, minden szóban megjelenik a „belső polémia”, az idegen „replika”. Sőt minden replika egy újabb replikát hoz magával, ezáltal végtelen dialógus jön létre.⁸

Egy másik értelemben is dialogikus a Feljegyzések... Bahtyin elmélete szerint. „A tudat” - írja Bahtyin -, „mint a hős megformálásának domináns művészi eleme már egymagában is elég, hogy felbomlassza az írói világkép monologikus egységét, de csak azzal a feltétellel” - teszi hozzá, „ha a hős mint tudat valóban ábrázolódik és nem kifejeződik - azaz ha nem olvad össze a szerzővel, nem a szerző hangjának szócsöve”.⁹ Amit én tehát monologikusnak értelmeztem, miszerint, hogy a hős tudata jut érvényre a regényben, azt Bahtyin dinamikusság szempontjából dialogikusnak tételezi. „A monologikus koncepcióban a hős zárt, értelmezhetőségi határai szigorúan megvontak” - véli Bahtyin, azonban mivel a Feljegyzések... egyes szavai, kijelentései is magukban hordozzák a másik tudatot, vagyis ilyen értelemben kitágulnak az értelmezhetőség határai, így a regény - bahtyini értelemben - minden szempontból dialogikus.

A bahtyini dialogikusság fogalom problémája vitán felül áll. Nem elsősorban abban rejlik a probléma, ami a fogalom mögött áll, hanem a szóhasználatban. A dialogikusság, a dialógus szavak ugyanis túlterheltek. Azonban az, hogy Bahtyin dialogikusnak értelmezte a Feljegyzések...-et felveti annak a lehetőségét, hogy mégis használjuk a „dialogikus” fogalmát annak ellenére, hogy monológrol van szó, csak nem bahtyini értelemben és kiegészítve azzal, hogy sokkal inkább áldialógus van a regényben.

A Feljegyzések... első részének egyhangúságát megtöri az is (azon túl, hogy a hős szinte minden kijelentését visszavonja, így egyfajta öndialógust is folytat), hogy a korábban említett „belső monológot, tűnődést” megszakítják a kiszólások a szövegből, amelyek az elbeszélés, monológ címzettjének szólnak. Ilyen kiszólások például: „Ezt bizonyára nem tetszenek érteni.”; „Sületlen szellemesség, de nem húzom ki. Miközben írtam, azt hittem, nagyon szellemesnek hat...”; „Egyébként biztosítom önöket, hogy nekem teljesen mindegy az is, ha így gondolják...”; „Álljunk csak meg! Hadd fújom ki magam...” Ezek a kiszólások ironikussá teszik a szöveget, de még inkább önreflexívvé, de ami a legérdekesebb, hogy a szöveg monologikusságát törik meg, ám csak látszólag, mintegy áldialógust kezdeményezve.

Jó példa erre, amikor az elbeszélő azt mondja, hogy: „ezen nem vitázom önökkel” vagy még inkább: „Ó, mondják meg...” – szól a kérdés vagy egyik másik ponton a kérdés: „Most kérdem én önöktől: mit lehet várni az embertől...” stb.

Nyilvánvaló, hogy nem fogja senki megmondani, nem fog senki válaszolni, mert a szöveg elbeszélője és a későbbi befogadó között egyértelmű fizikai távolság van, de még ha egy színházi előadásról is lenne szó, akkor sem valószínű, hogy a néző bevonódik az előadásba (bár nem kizárt, itt mégis szövegről beszélünk elsősorban). A regény kapcsán az aposztrophé jelensége érvényesül, amely alakzatot inkább a líra kapcsán elemeznek, azonban lehetnek átjárások, sőt.

Az aposztrophé – miként arra Culler rávilágít –, nem különbözik azoktól a trópusoktól, amelyek a „nagyobb hatást és szenvedélyességet keresik”, ugyanakkor velük ellentétben nem a szó jelentésén, hanem a kommunikációs folyamaton vagy a szituáción változtat.¹⁰ Az aposztrophéval azonban (bár dialógust kezdeményez) az elbeszélő ki is zárja az olvasót a szöveg teréből, így azt már „nem hallgatjuk, hanem kihallgatjuk”,¹¹ ezáltal tehát egy olyan (saját) belső világ is konstituálódik a szövegben, amit a Feljegyzések... esetében a monologikus jelleg példáz (önreflexív, önironikus, belső párbeszéddé alakul a dialógus). Az aposztrophé által ugyanis csak egyoldalú dialógus jöhet létre, ahol az egyik fél beszél, kérdez és választ vár, a másik fél ezzel szemben mindig hallgat, nem érkezik válasz, így pedig a szöveg nem lép teljesen ki a monológból, csak látszólag.

A Dosztojevszkij-regény elbeszélője csak spekulál arra, hogy mit válaszolhat az olvasó, a címzett, a befogadó: „No de hát az mégiscsak előny – vágnak közbe önök.” vagy: „Azt felelhetik erre, hogy ez

viszonylag barbár korszakban történt...”, és: „Hahaha! Hiszen ha tudni akarja, voltaképpen nincs is akarat! – vágnak közbe önök kacagva.” stb.. de valódi válasz nem érkezhetsz, így klasszikus értelemben vett dialógus sem jön létre, sokkal inkább áldialógus. A legérdekesebb azonban az, hogy a bahtyini szóhasználat (problematicussága) hogyan képezhet meg újabb értelmezési és/vagy fogalomhasználati lehetőségeket.

¹Dosztojevszkij, Fjodor Mihajlovics: Feljegyzések az egerlyukból. Internet: <http://mek.oszk.hu/00300/00372/00372.htm> (utolsó letöltés időpontja: 2014. 12. 01.)

²Király Gyula: Dosztojevszkij és az orosz próza. Akadémiai, Budapest, 1983. 203.

³Kovács Árpád: Prózamű és elbeszélés: regénypoétikai írások. Argumentum, Budapest, 2010. 151.

⁴Bahtyin, Mihail: Dosztojevszkij poétikájának problémái. Gond-Cura / Osiris, Budapest, 2001. 62.

⁵Bahtyin, Mihail: Dosztojevszkij poétikájának, i.m. 284.

⁶S. Horváth Géza: Dosztojevszkij polifonikus regénye (Mihail Bahtyin: Dosztojevszkij poétikájának problémái). Internet: http://gepeskonyv.btk.elte.hu/adatok/Szla_visztika/78Kro%F3/aaz2/y541.pdf

⁷Bahtyin, Mihail: Dosztojevszkij poétikájának, i.m. 286.

⁸Uo. 287.

⁹Uo. 67.

¹⁰Culler, Jonathan: Aposztrophé. Ford.: Széles Csongor. Helikon, 46. (2000/3.) 370.

¹¹Culler idézi Northrop Frye gondolatait. (Uo., 372.)

Albert-Lőrincz Márton

(Útközben)

Hajszálainkra égnek
az esőcseppek, a fények,
mielőtt elhagynak,
mielőtt földet érnek.

Nekünk nincs módunk
megtudni, útközben
mire készülődnek?

(Tél van)

Reccsen az aszfalt.
Elcsúszik rajta
a mozdulat.
Tél van.
A kályha érdeme,
hogy éghet benne
a tűz.

*

Ötvös László

Élménytéljes művészeti tábor

Vándor László látja, hogy Nádi
Huszár titokzatosan társához hajol...
Bibliás Gáspár hallja, hogy az
őrségváltásról, tán az obsitrolról szól...
Boldog János felfogja az angyali
üzenetet, ne kérkedjen a harcba
menő a visszatérővel szemben,
mert nem tudja megmarad-e
a küzdelem végén – életben?

Berekfürdő, 2005

Ványai Fehér József

Elveszítem magam

Nem szúr engem éjjel a Hold,
Garázdálkodó füst, lopom
Elébe magam. Tékozló
Napom mint átfutó árnyék.

Aranysetét kínok csöndje,
A vágy a szájába harap.
Fémpengés, harangkondulás –
Apám áll egy szál gatyában

A vályogvető gödörben –
Itt még azt hiszi, belőlem
lesz valaki. Bűn bugyrában
Térdig, elveszítem magam.

Sárból, sövényből

Mintha idegen kertben,
Ez a pokol otthonom.
Életről életbe szenved,
Késik a feltámadás.

Napforró televények,
Ájtatos dagonyázás,
Mindennapi horror lesz
A puszta felmutatás.

Szikár éj, vérnarancs hold:
Anyuka égből figyel.
Sárból, sövényből gyúrtan
„Az embered voltam én”.

Halász Imre

Az akácfához

*Költő-feleségnek, a szép hangú kótaji
Horváth Józsefné Gizike tanárnőnek*

Száz szél tornya, törzse, ága,
menyasszonyok szálló fátyla,
ősszel arany: sárig sárga,
csudák csudája,
bognárok kinccsé ért fája:
a g á c a !

Zöld küllőid égre forgók,
holtukban kövön csikorgók:
rozzant parasztszekereként
kanyarodtok fel a Holdhoz
nyári porba, őszi sárba,
lakodalmas éjszakába,
cseresznyés kertek fűttyét
hordva Csepel piacára.
Kifaragva élő húsból,
Krisztus fája, tüskék vára,
méhek, rigók palotája,
téli esték kályhafénye,
kapanyelek melegsége
– csak Mesterük sóhajtásból.

Ti meséljetek apámról,
Isten fáí, angyalkái.
vén Szigetünk akácfái,
tüskés, szekercés apámról.

1996

Németh Erzsébet

Rettensz-e?

Rettensz-e olykor,
ha kusza ösvényekre gondolsz,
elnémult dalra, zörrenő láncra,
lobogó hajú szerelemre,
melytől lángot fog az is,
aki sose várta,
várandós álomra,
virradatlan éjre,
egy behívóparancsra,
eltiport harcok
vérnarancslevére,
próféták szájából
felszálló színes
szappanbuborékra,
melynek földünkön soha
semmilyen bankban
nem lesz hozadéka!

Akkor sem biztos...

Várj még. Ne kapkodj.
Idegágaid roppanása
nem fatörzs-zuhanás.
Tengerszemek hulló könnye
áldás, ha tiedhez vegyül,
a fény kopottabb felében
nótás katonák vonulnak...
nem vagy egyedül.
Kibomlanak a színek is
szétterülve fehér válladon,
mint hullámmó hajad,
kócos eszméinket
majdcsak kibontja az idő,
vagy kifésülöd te magad.
A lelkedben lógó
denevérkínok felröppenését
is meg kell várni még -

S akkor sem biztos,
hogy meg tudod festeni
léted méltó embercímerét.

*

Barcs János

Üveg freskó

Álmodnak csíráit
elhitted csodának,
mint egy üveg freskót
olyan szépek láttad.

Ernyőző fényeket
kísértél utána,
hogy sose zuhanjon
mocsárba a szárnya.

Tanulságos sorsod
hars tulipánjai,
nem tudom, tudnak-e
életre nyílni?

Vánszorog az álmod
szűkülő mezőkön, -
köröttes könnyöklő
csillagok a földön.

Barcs 1997.

*

Szántó Ilona

Helyem keresve

Összekuszálódott előttem sok minden.
Idegen vagyok, vagy e világ idegen?
Tán, csak az idővel nincs valami rendben:
lehet túl korán, vagy túl későn születtem.

Hadar Judit

Macskakövek

Nem emlékszem arra, mióta taposom ezeket a köveket. Gránitból faragott macskakövek, minden kő egy lépés, minden lépés egy sóhajtás, minden sóhajtás egy kívánság. Minden este, sötétben, fagyban, látszik a lehelet, hogy nyom nélkül nyelje el az éjszaka. Az utcai lámpák végighullámoznak, végigsiklanak rajtam, meggyorsítják az ütemet, ahogy lépek. A barátaim.

Ezek az én lépteim? Nem az én lépteim, bár az én ütememre koppan, az én mozgásomra válaszol a hangja, az én cipőm talpa préseli ki a levegőt a gránitkockák tetejéről. Mindet ismerem már, a csorbát, a kiállót, a véznát, a töröttet, a foltosat, a feketét, unalomig ismételt sorrend az ezer kocka országában. A macskakövek pedig csak jönnek, sorakoznak, úgy tűnik egy idő után, hogy nem én megyek, nem én haladok, hanem egy helyben járok, és a kockák mozognak alattam lassan, ütemesen, komiszul, egyhangúan és megváltoztathatatlanul. Megállnék, hogy megnézzem, hogy végre kiderüljön, hogy én haladok-e vagy ők, de nem lehet, nem tudok, nem vagyok hatással a cipőkre, a lábakra, a testre, az elmére, az akaratra, a lelkiismeretre, a szemekre. Hiába akarom, hogy mást nézenek, csak a macskakövet bámulják. Istenverte szemek az istenverte lábak felett. Minden este, ugyanazokat a köveket.

Néha azon kapom magam, én akarok lenni a másik, megérinteni, körbevenni és beleolvadni, máshova nézni, fel a házak tetejére, a szürke ködös égre, a csillagok

nélküli, felhőkkel teli égre, talán láthatnám a Holdat. Aztán megállnék. Azt parancsolnám a cipőknek, hogy ne menjenek tovább, a szemnek, hogy szakítsa el a pillantást az ezüstös Holdról, és lenéznék az engedelmes cipőkre, és akkor megtudnám, a kövek tovább siklanak-e alattam, egyhangúan, tüntetőleg és megállíthatatlanul, vagy azok is engedelmesen megállnak a boldogság borzongatóan kicsiny pillanatában, abban, amelyik elhozná az egyszerű és megmásíthatatlan választ. A túhegynél is kisebb pillanat egy szempillantásnyi habozás volna csupán a cipőknek a kopogások egyenletes és ütemes sorában, elhanyagolható, említésre sem méltó, föl sem fogható, mégis a beteljesülés kavargó és elsőprő örömét hozná el, elcsitítaná a kétség hullámaait, a megismerés kínzó vágyát, a dühös akaratot.

Aztán azt veszem észre, a gondolataim elhajlanak, a kockakövek nem gránitból készültek hanem elefántcsontból, fehéren izzanak a lámpák fényében, kacagnak rajtam, kigúnyolnak, összekapaszkodva táncolnak előttem, mert mind tudja, hogy a cipők nem állnak meg. Minél jobban akarom, annál gyorsabban haladnak, mennek, sietnek, kopognak, csókolóznak az elefántcsont kockákkal, arcukra veszik mások undorító kiköpött nyálát, kutyák ürülékét, csikkeit, aztán lassítanak egy kicsit, hogy újra kínozzanak, de nem állnak meg. Soha.

El van foglalva a saját gondolataival és a kopogással, a másik azt sem tudja, hogy létezem, nem tudja a létező akaratom, hol ér véget ő, és hol kezdődök én. Nem tudja, hogy együtt vagyunk, minden este, az istenverte macskakövek között, és csak

bámuljuk a szürke-elefántcsont kockákat mindketten. Én birtoklom az ő létezésének minden apró titkát, szinapszissainak impulzusait, sóhajtásának melegségét és hiábavalóságát, de ő fel nem foghat engem.

De ma éjjel, ma éjjel valami halványan kaparásza a torkomat. Különös játéka van a Holdnak, egész különös szaga az éjszakának, mélysége a feketeségnek, és elhalványulnak a korábbi akaratok, csak az marad, hogy észrevegyen, hogy tudja, én is itt vagyok, együtt haladunk, ha csak rövid ideig is, csak a macskaköves úton, csak pár percig, de akarom, hogy tudja, nekem ez a minden, ez a szelet a valóságból, a kizárólagos létezés. A maga mögött hagyott saroktól a bérház kapujáig. Csak addig. Minden éjjel csak addig. Akarom, hogy a cipők megálljanak. Farkasszemet akarok nézni a macskakövekkel, hogy én nevessem ki őket, én akarok gúnyolódni rajtuk. Akarom, hogy tudja, hogy nem vagyunk egyek, én is akarok, én is vágyok. Gyűlölöm az egyhangú kopogást, a monoton lépteket és a létezésem feketeségét, csapkodnak a gondolat-ostorok, vilálmokat szórók a dühömmel, mérges és gonosz szikrák pattognak a kopogó talpak alatt.

Ma éjjel megfeszül bennem valami, a halvány kaparászás izzásig hevül, nem viszem tovább a kockák gúnyos nevetését és a kopogást, kiszakítom a sötét éjszaka éteri anyagát, ordítok és toporzékolok, tépek és vonaglok, velőm minden átkozott kicsiny atomját ezer felé robbantom, a hangom egy dühös fájdalom, megremegnek az öreg falak, én magam is megstülök tőle.

Egy koppanás kimarad. Váratlanul megállnak a cipők. Meghallotta?

Megáll az idő is, egyetlen piciny, kicsiny kis boldogságos tömör és sűrű pillanatra, fullasztó, zavaros, éppúgy, ahogyan képzeltem, eddig százszor és ezerszer, de nem látom a köveket, mert a lényem elpattant, mint egy buborék, már csak az atomok közötti térben létezik, energia már csupán, nincs szem, ami láthatná, nincs cipő, nincs láb, nincs lélek, csak a boldogság, beteljesülés! Megérkeztem, megszűntem, elillantam, a dühödt üvöltés már csak visszhang valahol, a szét-tépett éjszakai éterben, ahol testet kapott, szárnyat, és elúszott, nem láttam hová, talán az ezüstös Hold fényébe.

Nem számít már mindez. A kopogás tovább folytatódik, éppolyan ütemben, mint eddig, a megállás egy pillanatnyi habozás volt csupán, elhanyagolható, említésre sem méltó, föl sem fogható, elhozta a beteljesülést, a megszűnést, beteljesedett az akarat.

A kockakövek sem számítanak, ha akartak, tovább mentek, ha akartak, megálltak, de nem nevetnek ki többé, nem táncolnak, nem kell néznom undorító csókjukat a cipővel, nem látok többé köpést és csikkeket, és nem szűnök meg többé a bérház kapujában. Most már maga vagyok az éter, már nem akarok többé, csak elillanok a boldogságos pillanatban.

A táncoló macskakövek többé nem gúnyolhatták a kopogós cipős árnyékát, aki egy éjszaka elillant Gül baba utcájának feketeségébe, és eltűnésének megmagyarázhatatlansága révén fojtogató rémületbe taszította a komisz cipőkhöz tartozó elmét.

Lelkes Miklós

Hol vagy, Tavasz?

Kakukkfű illat emléke a tájon..
Hol vagy, Tavasz, álmat ébresztő Álom?

Hol vagy, fényvizek tükréből kinéző,
kéklő égbolt arc, csodát hívó, kétlő?

Hol vagy, Idő, Te, égő szemű Ének,
zöld zengése szél hozta Messzeségnek?

Hol vagy piros Szépség, vágyaddal? Hajnal
felnő majd benned, virágdiadallal?

Hol vagy, Te, Táj, mely olyan régen várod:
hegyeidre üljenek óriások, -

Gondolatok? S hogy jöjjenek a Tettek, -
gyermekai másik történelemnek?

Hol vagy, Csillag, szép jelképek Királya?
Ki jót akar, nélküled olyan árva!

Jöjj, Istene elárult vörös vérnek,
hozz ítéletet, pusztulást, mely éltet,

hozz építést, melyben Lélek a lélek,
csak értelmes munkát ad szívnek, észnek,

s becsületet munkálkodó kezeknek,
s öklök csapását álnok érdekeknek!

Most, nézd, e Jelen középkori hitben,
s trónusán szennyese, bűn-fekélyes isten,

ki szolgává tett tudóst és tudatlant!
Pokol károga telít minden katlant,

völgyet, hegyet.. E középkor világa:
Isten nevében Isten káromlása.

Jöjj el, Tavasz! E hitvánnyá lett népnek
mond a szemébe a sok bűnt és vétet!

Mond a szemekbe, bátran: Gyáva szolgál!
Itt meggyalázott szó lett a Szabadság,

gúnyná az erkölcs, - nincs érték, mi drága!
Mivé lett a múlt: Petőfi Hazája?!

A Születés

A Születés? Egy a pillanatokból,
bármily fontos. Győzelem, s vereség.
Az Anya szül: feljajdul a varázslat, -
majd érdek, s szokás hoz giccses mesét.

Any a csak Ő? Nem! Álarcát felölti
minden szülésnél a társadalom:
egyik gyermekét rögtön megtagadja,
másikra ott vár a lopott vagyon.

A Születés? Igen, gyermek szülessen,
de meg kell nézni azt is, hogy hova.
S nézzétek meg: mit csórt el Csóri vajda,
s ferdült legendás Ludas Matyika?!

Ne hazudj, Kereszt, - és ne hazudj, Félhold!
Nem Paradicsom, mit könny, s vér elönt.
A hazugság? Abba kellene hagyni,
hagyatni! Szép, - és piszkos ez a Föld.

Mindenkinek szól ez, bármilyen bőrben
leledzik, s bármit tol ki taligán,
lehet fehér, fekete, sárga, barna,
túl élelmes zsidó, ravasz cigány,

vagy olyan, ki dobos ver, s közben mellét
döngeti: - Milyen nagy magyar vagyok!
Az becsstelen, - magyar vagy hottentotta,
vagy más, - kire rászóltak, s újra lop!

A Születés? Igen, gyermek szülessen,
de nézzétek meg azt is, hogy hova!
Most markába röhöghet Csóri vajda,
s Döbrögik cinkos Ludas Matyija!

2016

Kun Tibor

Könnyező bohóc

Voltam neveltető
Cirkuszi porondon
Fagyott kezemmel
Támaszt reméltem

Éltem sötétségben
Nappalon nevetve
Mosolyt arcomra
Én festettem

Szerettem remélni
Virágot lépni
Álarcot ölteni
Magamon nevetni

Mostanra feledtem
Minden tettemet
Nevedet megjegyzem
Hisz bennem öregszel

Barázdák meséje

Roppannak gallyak
A tűzben
Idézeteket őriz
Vitrinem csöndje

Barázdák meséit
Hallgatva elhiszem
Emlékezni fogsz
Te is verseimre

Vasi Ferenc Zoltán

Szabadság

Jurkovec Anettnek

tűzderes paripán
idegbalzsam-rózsa
árnyékfüstös erdőn
holdhoz emelkedem

csillagérző éjjel
csillagszeles éjben
alávágatok
aláálmodok

hajnal-arcomon
hajnal-testemen
verejtékezés
fényre ébredek

álmok mécsesével
szellőt árasztok
rózsaléptű
rózsacsend

holdlényegű rózsa

Tavaszeány

Bal kezemben fűzfaág.
Jobb kezemben gyöngyvessző.
Nyüves koponyámból
rajzó mondatok.

Jobb felől víz csobog.
Szívem néma hídján
ácsorog egy lány:
Tűzpiros tulipánt!

Császi Zsüliet

Gyöngyhalász

Ha újra hallanám a hajók szirén kürtjét,
a büszke sirályok szabad énekét,
Ha újra látnám a tenger végtelenjét,
szivárványos sokszínűségét,
a rózsás flamingó röpke sziluettjét:
Egy pillanatra gyöngyhalász lehetnék,
és a kagylók apró gyöngyfonalával
újra fonnám az idő kosarát.

Minden ember merengett már a „mi lett volna, ha...” és „mi lenne, ha...” kérdések sokaságán, ha másként és újra írhatnánk életünk történetét. A vers egy költő töprengése az életút és a döntések helyességéről. És talán újragondolás is, de csak a képzelet síkján.

Képzelt esti séta

Ellustul az idő, könnyezi az eső,
A fáradt csend titkokat sző.
Magnóliák illatviharában madár repül,
Egy kedves arcú szobor a padon ül,
Sehova nem rohan, nem menekül.
Céltalan a szél, keveset beszél.
Az ürességben megrekedtél!
Sétál a csend az utca szélén...
Hangtalan a mamut város,
Már az éjszaka is álmos,
Poros gyertyafényben pislákol....

Rohanunk, minden nap, minden órában, és annak is minden percében. Annyira gyorsan rohanunk, hogy nem vesszük észre a körülöttünk lévő világot, a természetet, az ÉLETET. Nagyon kevesek azok, akik mégis meg tudnak állni, körülnézni, látni és láttatni, egyszóval ÉLNI. A költő feladata láttatni, így egy képzelt esti sétára invitál.

Elvesztődve

Széttépett emlékek foszlányaiból
építék szupercellát.
Néma hangon játszom életem
komikus tévedéseit.
Arcom barázdáiban vágyak
elszublimált valósága.
A távolság mérhetetlen közelség,
miközben érzések
kódjátszmájában Faberge – tojástartó keresve
a sűrű ködben elveszek.

A vers apropója, hogy életünk helytelen döntései által okozott sebek és a végzetes hibák milyen hatással vannak jelenlegi életünkre. Mi lesz a tévutak, a hibás döntések miatt meg nem valósult vágyakkal, álmokkal, miközben az idő és az élet oly gyorsan múlik el...

*

Kovács Sándor

Ősz-kutya

Száz csuda sásbuga suttog a szélbe,
zizzen a sárga levél.
Fázva elillan a Nap pici lángja,
bújik a dérbe a tél.

Kullog az ősz-kutya, vékonya behorpad,
sánta világa de fáj!
Lába bicsaklik, az éhe nyikordul,
gyötri, de menni muszáj.

Szédül az ősz-kutya, mindene zsibbad,
jajszava messzire száll,
s száz csuda sásbuga retten a csendben...
Fagy teli álmokat
árul a táj...

Egry Artúr

pancreas teszi a dolgát

szököm én már bogokat húz
vénám csipkéin az idő
ahogy horgolt ágyterítőn
szobába-szabadult macska
kék-sápadt bőrrajzolatok
maori minták tetovált
mitikus verssoraiban
nincsen semmi szelídség

átszököm én már felbomlik
lassan a test ionokra
vizes oldat a szelídség
simogatásodat érzem
ahogy kezemhez érhet
zavarba ejtő gondolatod
úgy hever bennem a vers is
mint parázs ha vízbe vetik

nem szököm én hova szöknék
nem múlik el az örök lét
nem szárad ki a semmi ága
nem várnak sehol hiába
pancreas teszi a dolgát
ha hagyod ha nem
múló időd visszafognád
nagy csontos ló legel odabenn

kiállítás

baromi tömeg a múzeum lépcsőin
nem, dehogy forradalom
Munkácsyt nézünk ma!

ha belegondolok: két kiló hús egy jegyért
másfél óra, nyolc sorban
az átlag magyar mindig sorban áll

persze még most is ősi-beidegzés
már jönnek bentről, mosolyogva,
kezet dörzsölve, nyállal síkosítva

„Csak nem gondolja excellenciád”
és a még szegfű-illatú szélben
prominensék a sor előtt belibegnek

*

Radmila Markovic

Utolsó vallomás

Ágas-bogas gallyak közé
szorult az életem,
Kifeszített lelkem alatt
fekete lyuk,
anyám, apám hiánya
nekem dalol,
miről szól énekük,
te azt nem tudhatod.

Életem fonala lassan elfogy.
Testem gyöngesége láthatatlan.
Lelkem töredéke lett önmagamnak.

Voltam, vagyok, leszek

Voltam játszadozó gyermek.
Voltam fülig szerelmes lány.
Voltam harcoss egy életem át.
Vagyok háromnegyed évszázad.
Vagyok emlékek tárháza.
Vagyok, akinek ereje elszállt.
Leszek olyan, mint bárki más,
szeretteimet féltő, örökre távozás.

Botos Ferenc

Berda - reminiszenciák

hajnali erdőn
ezüst harmattól ékes
vadrózsaszírom

nyíló gyöngyvirág
te Mária-illatú
rejtőző ima

reggeltől estig
gyémántpátájú éhség
lobog szemében

ó, szőke gyermek
gyémánt ékszer a lélek
koromsötétjében

hegy magosában
parfümös a meztelenség
hej, harapj belém

gyönyörű leánytest
erdei rét illata
libben nyomodban

szent fiatalság
vén, szatír lélek mélyén
lobogj, még lobogj

a vágóhídra
úzóttak szemeit, jaj
tudd megsíratni

elhullt levelek
hullaszagán borongó
ősz: közel a tél

lombok alól szólsz
megtört kövekből beszélsz
útszéli Krisztus

Ünnepi beszéd

gördül a beszéd
egymásra szó és szó
és nem szól hozzá
senki sem
szavak sorjáznak
egymás után szépen
és nem szól hozzá
senki sem
kinn gyúlik a sötét
sok lakásban
kikapcsolták az áramot
éhes sötétben
fekszik a gyermek
kinek jó vacsorát
a kor most éppen
nem adott
a szónok beszél
forradalomról
mit egy hős múlt
egykor hordozott
– Ne hallgasd kábán! –
tiéd ez az ünnep
melyért a költő
vérrel áldozott

Találkozás

*Jane Haining a budapesti skót
misszió mártírjának emlékére*

tavaszi napfény, hamucsend
kátrányszag: ez itt a rámpa
koromszín úton érkezel
hűlő árnyéka nyomába

Jane Haining: 1897-1944

Németh Erzsébet

Márciusi séta

Tavaszcúcon
fényárkádok alatt
álmokat dúdolgok veled...
s mintha bánat se volna,
bűnt se ismernénk,
csak áldott szent helyet!

A **Kis Lant** Irodalmi Folyóirat
megrendelhető a szerkesztőség címén*
vagy a lant@kislant.hu e-mail címen.
A lap évente hat alkalommal
jelenik meg.

Kis LANT IRODALMI FOLYÓIRAT

Főszerkesztő: Németh Dezső
Irodalmi szerkesztő: Németh Erzsébet

Szerkesztőség címe:
***Németh Dezső**
1211 Budapest
Ady Endre út 5. 3/10.

Telefon: 277 7196
Mobil: 06 30 431 7837

Kiadja a Lant Irodalmi Klub

Magánkiadás

www.kislant.hu

ISSN 1788-7542 (Nyomtatott)
ISSN 1788-7631 (Online)

Csillag Tamás

Irodalom

Mennyi rácsodálkozás, mennyi vádirat,
rendezgetem a vázlataimat,
én sem, mondataim sem találják helyük,
sziszegős szavak, szétzilált betűk

mondják helyettem, mit előszóban kéne
kiabálni a másik szemébe,
mondani: szerelem, vagy meztelen csiga,
hogyan zabálni, kell és politika,

magam rábíznom az informatikára,
az írásnak kényszere, muszája
nem vált meg semmitől, napról napra kínoz,

mint munkagépet, jól összezsíroz,
hogyan működjek, szerintük: ez a nyugalom.
Írni kell, ennyi az irodalom.

Babonázna még

Zsebre dugott kézzel sétálni, hátha:
csörög a köznapok kínzó kutyalanca.
Észrevettem a könnyű igazságot,
emberek vannak, utcák, kipárolgások,

gyors autók s viszketés a bőr alatt:
a pénz pórása enged, úgy vagyok szabad.
Kicsi ország, én odébb lakom nálad,
káromkodni kell, mert szidják az anyámat,

ami lassabb, egyszerűbb, ezek tények,
nincsenek népdalok, nincsenek tündérek,
óriás pupillák – magasztosulni fel,

most nem lehet szeretni, most csak dugni kell,
a szív magtalan, bár babonázna még.
Megbabonázni nincsenek varázsigék.

Műkedvelő írók, költők jelentkezését is várjuk! Az elfogadott írásokat közöljük!

Ára: 250,- Ft.